

i de Barcelona, successivament, a la Diputació Provincial, durant els anys 1911-13; i, finalment, fou votat Diputat a Corts per Vich en 1914. En el bienni de 1910-11 presidí la Societat Econòmica Barcelonina d'Amics del País; més tard, en 1917, fou elegit president de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació, càrrec que hagué de renunciar, sense haver-ne arribat a pendre possessió, per mor de la malaltia que durant molt temps l'anà consumint. Finà el dia 5 d'abril de 1918, a l'edat de cinquanta cinc anys, tenint una mort exemplarment cristiana, com ho havia estat la seva vida. Una part de la seva biblioteca, ben nutrida d'obres jurídiques i literàries, fou gentilment tramesa al Col·legi d'Advocats (de la Junta del qual havia format part també En Verdaguer) i altre lot dels seus llibres, juntament amb les carpetes o reculls de dades i escrits diversos referents a qüestions nacionalistes i socials, fou donat a la Biblioteca de Catalunya. — F. V. T.

Joan J. Permanyer i Ayats

Fou En Permanyer un dels juristes catalans més prestigiosos dels darrers temps. L'escrupulosa rectitud, el bon seny i una lleal afabilitat varen ésser notes distintives del seu caràcter.

Era encara molt jove quan va començar la seva vida pública essent elegit diputat provincial en les eleccions del setembre de 1872, pel districte de Caldes de Montbuy, però no fou admès al càrrec per incompatibilitat legal amb la seva condició de professor auxiliar universitari.

La importància de la seva personalitat rau, principalment, en haver estat ell un dels patriarques del catalanisme polític. Des de bon entuvi havia posat, ben desinteressadament, la força del seu talent natural i del seu entusiasme pur i senzill al servei de les modernes aspiracions de la nostra terra. En discursos, i en articles periodístics que publicava a *La Renaixensa*, predicà l'ideal regionalista i defensà la vida jurídica catalana. Figurà entre els que sotscrigueren i presentaren al rei Alfons XII el «Memorial en defensa dels interessos morals y materials de Catalunya» en 1885. Fou un dels fundadors de la «Unió Catalanista»; en l'Assemblea de Manresa (1892) pronuncià un discurs en defensa de la primera de les Bases, com a ponent; i de l'Assemblea de Reus (1893) en fou president, per tal com ho era llavors de la «Unió».

En 1891 havia presidit els Jocs Florals de Barcelona; pel curs de 1897-98 va ser enlairat a la presidència de l'Ateneu Barcelonès; en 1895 fou elegit també per a la de l'Acadèmia de Jurisprudència (essent reelegit en 1896); i, més endavant, durant els anys 1903 a 1911, fou Degà del Col·legi d'Advocats. Els discursos que llegí complint l'obligació reglamentària d'aquests càrrecs estigueren sempre animats d'un fervent sentit patriòtic; en el dels Jocs Florals exposà els seus punts de vista sobre el passat, el present i l'esdevenir de Catalunya; en el de l'Ateneu tractà de l'Autonomia, i en els de les sessions inaugurals de curs a l'Acadèmia de Jurisprudència posà de relleu la necessitat de que la vida jurídica de Catalunya sigui catalana en totes les seves esferes i manifestacions i s'ocupà de qüestions tributàries.

En el període del seu deganat la Biblioteca del Col·legi d'Advocats s'enriquí notablement i fou llavors quan es procedí a la seva ordenació metòdica i a la publicació del seu completíssim catàleg. Del seu temps és així mateix la reimpressió a càrrec del Col·legi de la compilació vigent de les *Constitucions i altres drets de Catalunya*.

En Permanyer formà part també de la Comissió oficial encarregada de redactar el projecte de llei que contingui les Institucions del Dret de Catalunya que s'han de conservar. En les sessions d'aquesta Comissió va anar formulant el seu criteri sobre les diverses qüestions jurídiques, a tenor del qual elaborà, juntament amb un altre jurista de renom, un avant-projecte d'apèndix de dret català al Còdic civil espanyol.

Al plantejar-se a Barcelona, amb motiu de la reforma interior de la ciutat, el problema de la redimibilitat dels censos enfitèutics, En Permanyer, en nom dels propietaris censalistas, redactà un treball titulat *Exposición y proyecto de ley sobre expropiación forzosa de los censos enfitéuticos de Barcelona y de su huerto y viñedo*, que publicà a la *Revista Jurídica de Catalunya* (1908).

Havia col·laborat a la revista *La España Regional*, publicant-hi en 1886 un article titulat *Proyecto de codificación. Antecedentes y soluciones*; i en la mateixa revista fou imprès el discurs que llegí en la sessió solemne de l'Acadèmia de Jurisprudència, del dia 16 de juny de 1886, en honor dels Diputats i Senadors que havien defensat a les Corts el Dret civil de Catalunya. Altres escrits seus foren un article sobre l'escriptura de compra-venda (1898) i un alegat jurídic (1906), publicats a la *Revista Jurídica de Catalunya*, un dictamen sobre la codificació, en contra del Reial decret de 2 de febrer del 1880, i el pròleg a l'edició de les Costums de Tortosa d'En Foguet.

Fill d'un reputat advocat i catedràtic de dret (l'ex ministre d'Ultramar D. Francesc Permanyer i Tuyet), en Joan Permanyer seguí la tradició paterna, no sols en l'exercici professional de la jurisprudència, sinó també en la carrera de l'ensenyament universitari. Fou catedràtic d'Història del dret espanyol a la nostra Universitat; les seves explicacions, que foren recollides en uns apunts impresos, versaren principalment sobre història del dret català. En el curs de 1917-18 (dintre del qual havia de ser jubilat perquè arribava als 70 anys) li tocà llegir el discurs inaugural que versà sobre la pertorbació jurídica produïda per la gran guerra i els problemes legislatius de la pau.

Malgrat els càrrecs honorífics que ocupà, mai caigué en la temptació de la vanitat; d'altra banda, la seva disconformitat amb les noves tendències triomfants en el catalanisme l'apartaren de la política activa, amb la qual tampoc s'hi avenia gaire el seu temperament calmos i poc amic de la complexitat. Sentia fonsament la vida de família; i en la seva arrelada fe cristiana trobà la resignació espiritual contra les adversitats, les quals deixaren, però, marcada llur empremta en el seu aspecte físic dels últims anys.

Morí a Barcelona, la seva ciutat nativa, el dia 12 d'abril de 1919. — F. V. T.

Frederic Rahola i Trèmols

Sovint ressurten en les notícies biogràfiques dels homes del modern moviment catalanista l'activitat múltiple i variada que dona un aspecte complex a llurs personalitats. Tal succeeix, molt accentuadament, amb la figura d'En Frederic Rahola. Literat i periodista, juriconsult, historiador, economista i polític, la seva cultura fou ben extensa i la seva vida molt laboriosa i fecunda.

Nat a Cadaqués, en 1858, cursà el batxillerat i la carrera de Dret a Barcelona, i es doctorà a Madrid en 1879. Passà després a Anglaterra, va residir llargues temporades a França i a Itàlia, recorregué gran part d'Europa, i en 1903 va anar, en viatge de propaganda político-comercial, a la República Argentina. Resultat dels seus viatges foren els seus escrits *Los ingleses vistos por un latino* (1882) i *Sangre nueva. Impresiones de un viaje a la América del Sud* (1905). La seva fe americanista havia de fer-lo cooperar activament en la fundació de la Casa d'Amèrica de Barcelona i de l'Institut d'Estudis Americanistes i fou causa de que publicqués molts estudis, conferències i articles (apareguts gran part d'ells en la revista comercial hispano-americana *Mercurio*, fundada per ell (amb En Puigdollers), dels quals en 1919 va combinar-ne un resum esquemàtic en forma de programa docent per a la càtedra lliure d'Estudis hispano-americans, agregada a la Facultat de Filosofia i Lletres de l'Universitat de Barcelona, que va ser creada i encomenada a En Frederic Rahola per Reial ordre de 21 de març d'aquell any, el mateix en el qual ell havia de morir (10 novembre), sense haver-ne arribat a pendre possessió per causa de la lenta, però inexorable, malaltia.

Com a periodista, En Rahola havia col·laborat ja al *Diari Català* de l'Almirall, i després a *La Renaixensa*, *La Veu de Catalunya*, *La Vanguardia* i *El Diario de Barcelona*, a la *Il·lustració Catalana*, *La España Regional* i en altres molts periòdics i revistes. Com a poeta havia publicat dos volums de versos en castellà i altre de poesies catalanes (*Oasis*), algunes de les quals foren premiades en els Jocs Florals de Barcelona. Com a prosista cal esmentar els seus quadros de costums i els escrits de narracions de Cadaqués, publicats a *Juventut* i altres revistes.

La personalitat d'En Rahola com economista tingué molt gran relleu; els seus esforços doctrinals i pràctics per impulsar una Economia nacional catalana foren constants. Des de la secretaria del «Foment de la Producció Nacional» i en altres de les diverses corporacions en què intervingué, així com en els càrrecs representatius de què va estar investit, treballà infatigablement i amb una orientació competent en favor de la indústria i del comerç de la nostra terra, fent molta tasca abnegada i anònima. Els seus nombrosos escrits, conferències i discursos sobre qüestions econòmiques revelen alhora la seva cultura teòrica i la seva formació pràctica en aquestes matèries.

Elegit President de l'Acadèmia de Jurisprudència, hi llegí dos discursos inaugurals molt notables: *El trust del Capital y el Sindicato obrero* (1910) i sobre l'evolució del dret de propietat privada (1911). Home d'estudi i de lectures assídues, tot mantenint els punts de doctrina fonamentals, sabia, per mitjà d'un ample criteri evolutiu, manejar per un temperament assenyat i doblat d'historiador, reservar un gran marge d'expectació al desenrotllament natural dels fets, segons ha remarcat En Carreras Artau; i així s'esdevenia que «sota formes correctes, i adoptant una posició inicialment conservadora, arribava certerament i sense sotregades a conclusions que els esperits no conformistes titllarien de revolucionàries». El pròleg amb què En Rahola encapçalà, en 1895,